מסע מודרך 1 – טקסט מידעי

דף תרגול · חט״ב – עולים חדשים · כרטיסיות ניווט בטקסט

מהדורה למורה – עם תשובות

למורה: הדפיסו מעמוד "דף לתלמיד" והלאה. התשובות מסומנות באדום. מומלץ לחלק לתלמידים גם את כרטיסי הניווט המודפסים (או להציג את החפיסה האינטראקטיבית).

מסלול עולים: מילון חזותי (אימוג׳י), שורת "בקצרה" פשוטה לכל פסקה, בנק מילות קישור צבעוני ופתיחי משפט.

לפני הקריאה | בזמן הקריאה | אחרי הקריאה | כרטיסי SOS

הטקסט

איך נמלים מוצאות את הדרך הביתה?

1. מי שהניח פעם פירור עוגה על אדן החלון ראה זאת: אחרי זמן קצר מגיעה נמלה אחת, ואחריה – שיירה ארוכה של נמלים שהולכות בדיוק באותו מסלול. איך הן יודעות לאן ללכת, ואיך הן מוצאות את הדרך חזרה לקן?

   💬 בקצרה: נמלים הולכות בשורה ארוכה אל האוכל. איך הן יודעות את הדרך?

2. התשובה הראשונה היא ריח. נמלים רבות משאירות על הקרקע חומר כימי שנקרא פרומון. נמלה שמצאה מזון חוזרת לקן ומשאירה אחריה "שביל ריח". נמלים אחרות מריחות את השביל בעזרת המחושים והולכות בעקבותיו. כל נמלה שחוזרת עם מזון מחזקת את השביל, ולכן הוא הולך ומתחזק כל עוד יש אוכל.

   💬 בקצרה: דרך 1: ריח. נמלה משאירה שביל של ריח. נמלות אחרות מריחות והולכות אחריו.

3. אבל מה קורה כשהמזון נגמר? הנמלים מפסיקות לחזק את השביל, והריח מתנדף בהדרגה. כך השביל "נמחק" מעצמו, והנמלים לא מבזבזות זמן על דרך שכבר לא מובילה לשום מקום.

   💬 בקצרה: כשאין אוכל – הריח נעלם. השביל נמחק.

4. במדבר המצב שונה. החול חם, הרוח נושבת, וריח נעלם שם מהר מאוד. לכן יש מיני נמלים שמתמצאות בעזרת השמש: הן "זוכרות" את כיוון השמש ויודעות באיזו זווית ללכת. חוקרים גילו שחלק מנמלי המדבר גם מעריכות את המרחק שעברו – כנראה לפי מספר הצעדים שהן עושות.

   💬 בקצרה: במדבר הריח נעלם מהר. לכן נמלים שם משתמשות בשמש וסופרות צעדים.

5. נמלים אינן חכמות יותר מבני אדם, אבל יש להן כלים מדויקים שהתפתחו במשך מיליוני שנים. בפעם הבאה שתראו שיירת נמלים, נסו לחשוב: האם היא הולכת לפי ריח, לפי השמש – או לפי שניהם?

   💬 בקצרה: לנמלים יש כלים טובים למצוא את הדרך.

מילון חזותי

שיירה – שורה ארוכה של הולכים | פרומון – חומר ריח שבעלי חיים מפרישים

מחושים – "אנטנות" בראש של חרק | מתנדף – נעלם לאט לאוויר

מתמצאות – יודעות איפה הן ולאן ללכת | זווית – כיוון ביחס למשהו

בנק מילות קישור

ניגוד: אבל, אולם, עם זאת, לעומת, ואילו | הוספה: בנוסף, גם, וכן, יתר על כן

תוצאה: לכן, לפיכך, כך ש, כתוצאה מכך | סיבה: כי, מפני ש, משום ש, בגלל

דוגמה: למשל, לדוגמה, כגון

חלק א' – לפני הקריאה

1 הכותרת היא שאלה. מה היא מבטיחה? כותרת – מה היא מבטיחה?

א. הוראות איך להרחיק נמלים מהבית

ב. הסבר איך נמלים מוצאות את הדרך

ג. סיפור על נמלה אחת שהלכה לאיבוד

2 איזה סוג טקסט זה? סוגה ומטרה – איזה טקסט זה?

א. סיפור | ב. טור דעה | **ג. טקסט מידעי**

3 ניבוי: אילו דרכים להתמצאות לדעתכם יופיעו בטקסט? ניבוי – מה יהיה בטקסט?

✔ **למשל: ריח, ראייה, זיכרון של הדרך, השמש.**

חלק ב' – בזמן הקריאה

4 מה הרעיון המרכזי של פסקה 2? הרעיון המרכזי בפסקה

א. לנמלים יש מחושים | ב. נמלים אוהבות עוגה

ג. נמלים מוצאות את הדרך בעזרת שביל ריח

5 מה פירוש המילה "מתנדף" (פסקה 3)? רמז: מה קורה לשביל אחר כך? מילה לא מוכרת – מבינים מההקשר

א. משנה צבע | ב. מתחזק | **ג. נעלם לאט לאוויר**

6 "לכן יש מיני נמלים שמתמצאות בעזרת השמש" (פסקה 4). מה מסמנת המילה "לכן"?

מילות קישור – תמרורים בטקסט

א. ניגוד | **ב. תוצאה** | ג. דוגמה

חלק ג' – אחרי הקריאה

7 איתור: במה מריחות הנמלים את השביל? שאלת איתור

א. בפה | **ב. במחושים** | ג. ברגליים

8 **הסקה: למה השביל "נמחק" כשהמזון נגמר?** 🕵️ שאלת הסקה – בין השורות

א. כי תמיד יורד גשם

ב. כי הנמלים מוחקות אותו ברגליים

ג. כי אף נמלה לא חוזרת עם מזון ומחזקת אותו

9 **השוואה: השוו בין נמלים בגינה לבין נמלי מדבר. קנה מידה: מה עוזר להן למצוא את הדרך?**

🔁 שאלת השוואה

✔️ **בגינה – שביל ריח (פרומון); ואילו במדבר הריח נעלם מהר, ולכן הן נעזרות בשמש ומעריכות מרחק לפי מספר הצעדים.**

10 **סכמו את הטקסט ב־3 משפטים.** 📝 סיכום קצר

✔️ **נמלים מוצאות את הדרך בעיקר בעזרת שביל ריח שהן משאירות. כשהמזון נגמר השביל מתנדף ונמחק. במדבר, שבו הריח נעלם מהר, נמלים מתמצאות לפי השמש ומעריכות את המרחק לפי מספר הצעדים.**

✍️ משימת כתיבה

11 **כתבו פסקה (5–6 משפטים) לעלון של בית הספר: "דבר מפתיע שלמדתי על נמלים". שלבו מילת קישור אחת של ניגוד ואחת של תוצאה.** ✍️ תשובה מלאה: טענה + נימוק + דוגמה

✔️ **תשובה אישית לפי המחוון: עמידה במשימה, מבנה, מילות קישור, לשון.**

✂️ 🎟️ כרטיס יציאה

איזה כרטיס עזר לי הכי הרבה בטקסט הזה? למה?

_____

מילה אחת שלמדתי:

_____

מסע מודרך 1 – טקסט מידעי

דף תרגול · חט״ב – עולים חדשים · כרטיסיות ניווט בטקסט

✏️ דף לתלמיד

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

לפני הקריאה | בזמן הקריאה | אחרי הקריאה | כרטיסי SOS

הטקסט

איך נמלים מוצאות את הדרך הביתה?

1. מי שהניח פעם פירור עוגה על אדן החלון ראה זאת: אחרי זמן קצר מגיעה נמלה אחת, ואחריה – שיירה ארוכה של נמלים שהולכות בדיוק באותו מסלול. איך הן יודעות לאן ללכת, ואיך הן מוצאות את הדרך חזרה לקן?

💬 בקצרה: נמלים הולכות בשורה ארוכה אל האוכל. איך הן יודעות את הדרך?

2. התשובה הראשונה היא ריח. נמלים רבות משאירות על הקרקע חומר כימי שנקרא פרומון. נמלה שמצאה מזון חוזרת לקן ומשאירה אחריה "שביל ריח". נמלים אחרות מריחות את השביל בעזרת המחושים והולכות בעקבותיו. כל נמלה שחוזרת עם מזון מחזקת את השביל, ולכן הוא הולך ומתחזק כל עוד יש אוכל.

💬 בקצרה: דרך 1: ריח. נמלה משאירה שביל של ריח. נמלות אחרות מריחות והולכות אחריו.

3. אבל מה קורה כשהמזון נגמר? הנמלים מפסיקות לחזק את השביל, והריח מתנדף בהדרגה. כך השביל "נמחק" מעצמו, והנמלים לא מבזבזות זמן על דרך שכבר לא מובילה לשום מקום.

💬 בקצרה: כשאין אוכל – הריח נעלם. השביל נמחק.

4. במדבר המצב שונה. החול חם, הרוח נושבת, וריח נעלם שם מהר מאוד. לכן יש מיני נמלים שמתמצאות בעזרת השמש: הן "זוכרות" את כיוון השמש ויודעות באיזו זווית ללכת. חוקרים גילו שחלק מנמלי המדבר גם מעריכות את המרחק שעברו – כנראה לפי מספר הצעדים שהן עושות.

💬 בקצרה: במדבר הריח נעלם מהר. לכן נמלים שם משתמשות בשמש וסופרות צעדים.

5. נמלים אינן חכמות יותר מבני אדם, אבל יש להן כלים מדויקים שהתפתחו במשך מיליוני שנים. בפעם הבאה שתראו שיירת נמלים, נסו לחשוב: האם היא הולכת לפי ריח, לפי השמש – או לפי שניהם?

💬 בקצרה: לנמלים יש כלים טובים למצוא את הדרך.

מילון חזותי

- שיירה – שורה ארוכה של הולכים
- פרומון – חומר ריח שבעלי חיים מפרישים
- מחושים – "אנטנות" בראש של חרק
- מתנדף – נעלם לאט לאוויר
- מתמצאות – יודעות איפה הן ולאן ללכת
- זווית – כיוון ביחס למשהו

בנק מילות קישור

➕ הוספה: בנוסף, גם, וכן, יתר על כן

↔️ ניגוד: אבל, אולם, עם זאת, לעומת, ואילו

❓ סיבה: כי, מפני ש, משום ש, בגלל

➡️ תוצאה: לכן, לפיכך, כך ש, כתוצאה מכך

👉 דוגמה: למשל, לדוגמה, כגון

חלק א' – 🧭 לפני הקריאה

1 הכותרת היא שאלה. מה היא מבטיחה? 🏷️ כותרת – מה היא מבטיחה?

א. הוראות איך להרחיק נמלים מהבית

ב. הסבר איך נמלים מוצאות את הדרך

ג. סיפור על נמלה אחת שהלכה לאיבוד

2 איזה סוג טקסט זה? 🎯 סוגה ומטרה – איזה טקסט זה?

א. סיפור

ב. טור דעה

ג. טקסט מידעי

3 ניבוי: אילו דרכים להתמצאות לדעתכם יופיעו בטקסט? 🔮 ניבוי – מה יהיה בטקסט?

✏️ **לדעתי הטקסט יספר על...**

חלק ב' – 🚶 בזמן הקריאה

4 מה הרעיון המרכזי של פסקה 2? 💡 הרעיון המרכזי בפסקה

א. לנמלים יש מחושים

ב. נמלים אוהבות עוגה

ג. נמלים מוצאות את הדרך בעזרת שביל ריח

5 מה פירוש המילה "מתנדף" (פסקה 3)? רמז: מה קורה לשביל אחר כך? 🧩 מילה לא מוכרת – מבינים מההקשר

א. משנה צבע

ב. מתחזק

ג. נעלם לאט לאוויר

6 "לכן יש מיני נמלים שמתמצאות בעזרת השמש" (פסקה 4). מה מסמנת המילה "לכן"?

🔗 מילות קישור – תמרורים בטקסט

א. ניגוד

ב. תוצאה

ג. דוגמה

חלק ג' – 🏁 אחרי הקריאה

7 איתור: במה מריחות הנמלים את השביל? 🔍 שאלת איתור

א. בפה

ב. במחושים

ג. ברגליים

8 הסקה: למה השביל "נמחק" כשהמזון נגמר? 🕵️ שאלת הסקה – בין השורות

א. כי תמיד יורד גשם

ב. כי הנמלים מוחקות אותו ברגליים

ג. כי אף נמלה לא חוזרת עם מזון ומחזקת אותו

9 **השוואה: השוו בין נמלים בגינה לבין נמלי מדבר. קנה מידה: מה עוזר להן למצוא את הדרך?**

שאלת השוואה

✏️ **קנה המידה: ... . ב... ואילו ב...**

10 **סכמו את הטקסט ב־3 משפטים.** סיכום קצר

✏️ **הטקסט מספר על... העיקר הוא... בסוף...**

✍️ משימת כתיבה

11 **כתבו פסקה (5–6 משפטים) לעלון של בית הספר: "דבר מפתיע שלמדתי על נמלים". שלבו מילת קישור אחת של ניגוד ואחת של תוצאה.** ✍️ תשובה מלאה: טענה + נימוק + דוגמה

✏️ **לדעתי... כי... למשל...**

✂️ 🎟️ כרטיס יציאה

איזה כרטיס עזר לי הכי הרבה בטקסט הזה? למה?

מילה אחת שלמדתי: